

”

נעמי האיתן: אדם שנבטר ולא משנה באיזו סיטואציה, אתה מבין שגם בחמות היה ערך ויש לכולנו מה להניח אגן או זר פרחים על הקבר. כל סרט זיכרון שמוגיע למה, אני חושבת: הנה הזדמנות לפרסם את פועלו של האדם בעולם

הגילוי הנאות הוא שמפגש עם אמציה אינו חדש עבורי. הוא כותב ב'בשבוע' פינה קבועה במדור ביקורת התרבות. ובכל זאת, עיסוקו המרכזי הוא סביב האולפן שלו. המתבונן מהצד לא נחשף את עיסוקו של אמציה. אין לי יקנתה או קוקה, לא וטס מדליק ואפילו לא עגיל בטוחה הנראה לעין. מגיל צעיר הוא סופר ולתוכו את נוף יורי השמונרין, בן לרב בצוק מאיר האיתן שהקים את הרבנות האורית שומונר ושימש רבה הראשון. "עברתי לסכולו סטודנטי של בחור שיבנה", הוא אומר, "בן של טב, את יודעת. אחיו בגרו והיו לרבנים, אך הוא בחר ללכת לשדה התקשורת, וקיבל לך את ברכתם של אביו. המוטיבציה שלו לעסוק בתחום לא הייתה בגלל ש"התקשורת עוינת" ו"צריך לכבוש מוצבים מהשואל", אלא מתוך סקרנות. "לא ידעתי מה זה. לא היו עיתונים בבית, בטח שלא 'טלויזיה'. כדי לקבל הכשרה מקצועית בתחום הוא בחר בבית הספר 'מורת' הלט אביני, לא פחות. לצדו למדה שם גם הכתבת המדינית של ערוץ 1, איליה חסון. חוביית הלימוד הייתה מעניינת. "אני חושב שקיבלו אותי לשם בגלל האתגר". אבל הוא התחבר לסטודנטים האחרים, ואחד הקרובים שבהם היה דווקא עירב נמנוסול. אחוות חריגים, אולי. בסיום הלימודים הוא הגיע ל"סטאו" בעיתון 'ספר', שארך בדיוק שבוע. "הרגשתי שלא סופרים אותי. המוטיבציה שלי הייתה לשכתב כתובים שעליהם לי יצאו לאור, על דו"ב קרח ועל הסגנה בדנומק. זה היה נחמד אבל ראיתי שזה לא שייך".

אמציה האיתן: במשפחה אחת אמרו לי: "אין סיכוי שתצליחי לראיין את האמא. היא לא תדבר", והיא דיברה יותר מכולם. כי זו הייתה בשבילה הזדמנות לומר את מה שהיא לא אמרה כל השנים

נעמי: "אני חושבת שזה שזה אמציה אינו כבר לפעילת 20- שנה, גורם לו להיות במקום שבו הוא לא מפתח ממוות. אנשים מתים הם לא רוחות רפאים 'הגילו' ואין ניגע בחי". אמציה ממש לא חשב על זה. את הסרט שלי, אביו, מקצת בחייו ורואה גם את החשיבות, הוא עשה רק לפני שנתיים-שלוש, שכטבו מאיר, הקרינו על שם הסב, הגיע למצוות. "לקחנו אותו ללמוד על בית אבות, ועשיתו על זה הסרט. אני למד מזה הרבה. "זה היה נורא מרגש, והיה מיוחד להראות לאחריים שיש דרך שמחה לעשות סרט זיכרון. אבי אמנם נפטר ממחלה בגיל צעיר, 51, אבל הסרט לא עצוב ולא דיכאוני. הוא היה חזק עבורי יותר ועבורנו, אבל גם למי שלא הכיר את אבי. זה הוא הדברים שאנחנו משתדלים לעשות - סרטו הזיכרון יהיה מעניין".

נעמי לוי, עובד אולפן: הסרטים פה הם שונים ממה שעושים בערוץ 1 או 2. שם הנקודה היא להתחבר ולהצטער. אבל פה אתה מגלה איזו כוחות יש לאנשים בדור הזה, דור התנחיה

מלאה לעשייה. "עד לפני כמה שנים הייתי מורה כברירת מחדל, כי תמיד אמרו שזה המקצוע הכי מתאים לאישה עם ילדים", היא מספרת. אבל תמיד הייתה לה מחשבה על תחום התקשורת, "או אמרתו לעצמי: איזה מזל שאני מתחנתת עם מישהו שזה הכיוון שלו". ובכל זאת, אחרי 18 שנות הוראה מושקעות, היא חיפשה לצאת למקום משמעותי יותר בעבודה. "השכרתי לעצמי, מה אז מנפשת חרוק? יש לי את זה פה, שניצח הבית. למדתי את רזי המקצוע מאמציה ואת הנושא העסקי בעצמי, והמקום מחינוך פורמלי ללינוך להמונים" גורם לי עיסוק אדיר".

אמציה: "פעם בבית הייתה לי בוסית ובעבודה הייתי עצמאית. היום גם בעבודה של לי אותה וזה נהדר, בלי זה הייתי קורס לגמרי". לשניים שמונה ילדים. ובגיל 42-43 הם חובקים גם שתי נכדות.

תמונת הסב חוזרה לחיים

אם הייתם לאחורונה בכינוס כלשהו של הציונות הדתית, ערב חוקרה לאישיות משפיעה, הגיגת 30-50- לאולפנה או ישיבה או בר מצווה, מאוד יכול להיות שצפיתם שם בסרטון שהופק באולפני האיתן. בהרגלי צריכת המדיה הקיימים היום, ערב בלי תמונות נעות על מסך נחשב מיושן. לצד כל אלה, רבים פונים לאולפני אתרוג כדי להפיק סרט שחייבי צריכת המדיה הקיימים כמה וכמה עשורים לראש או ראשת המשפחה שעודם בחיים, וגם לכאלה שאינם עוד. סרט כזה נהוג משהו שחייבי צריכת המדיה הקיימים עברו היוצרים. נעמי: "אנשים מביאים דברים מהמדינה, וכן בונים עוד קומה ועוד קומה. זה מקסים".

אתם עושים גם סרטי זיכרון על בחורים צעירים שחרגו דבמי ימימה. יש הבדל גדול בין האופן שבו יוגשים למשפחה שמבקשת לומר את הסב, לבין ההתייחסות למשפחה שמואבת את אובדן הבן.

נעמי: "אני חושבת שזה שזה אמציה אינו כבר לפעילת 20- שנה, גורם לו להיות במקום שבו הוא לא מפתח ממוות. אנשים מתים הם לא רוחות רפאים 'הגילו' ואין ניגע בחי". אמציה ממש לא חשב על זה. את הסרט שלי, אביו, מקצת בחייו ורואה גם את החשיבות, הוא עשה רק לפני שנתיים-שלוש, שכטבו מאיר, הקרינו על שם הסב, הגיע למצוות. "לקחנו אותו ללמוד על בית אבות, ועשיתו על זה הסרט. אני למד מזה הרבה. "זה היה נורא מרגש, והיה מיוחד להראות לאחריים שיש דרך שמחה לעשות סרט זיכרון. אבי אמנם נפטר ממחלה בגיל צעיר, 51, אבל הסרט לא עצוב ולא דיכאוני. הוא היה חזק עבורי יותר ועבורנו, אבל גם למי שלא הכיר את אבי. זה הוא הדברים שאנחנו משתדלים לעשות - סרטו הזיכרון יהיה מעניין".

למה נוגשת לעשות סרט על אבין רק כעשית, אחרי כל כך הרבה שנים בתחום?

נעמי מייקת: "תמיד אתה עושה סרט? לא כשאתה רוצה לבכות על האובדן, אלא כשאתה מרוב על המורשת של האדם, כשהיא משמעותית. כשהבן מגיע לבר מצווה, או הדברים מקבלים משמעות".

אמציה וישיבים סכולן בית משפחה האיתן ומאחורינו תמונה שבה הסב תוקע בשופר באחד מניסיונות העלייה להתיישבות באולן מורה. כשהבן של אמציה ונעמי נחיה תפילין לראשונה, הוא ביקש לעשות את זה דווקא שם, עם כל המשפחה, תחילת והשופר, כמו שהוא רואה מדי יום בסכולן בית אבות. הסרט מרגש מאוד, והדמות

"נכון. והרבה פעמים אני יושב בחדר העריכה באמצע הלילה ומדמיון בכבי עם המצלומים בידה. אבל יש את הערך המוסף הזה של תקווה והתחדשות, או את החשיבות של הנושא". אלה מגיעים הרבה פעמים בסרטים מאוחרים יותר, שנוצרים בזמן אחר של עיבוד האבל. "ויש גם הרבה סרטים שיש בהם קטעים מצחקים שאנחנו לא מוותרים עליהם".

"לבכות זו בריאות נפשית"

בסרט שהופק עבור דוד חטואל שזר ציור של עץ שגדל ומתפתח, מוציא הנפץ ופרחים ולפתע נגרע. את כל המרות הכאב, העץ מוצא נתיב צמיחה חדש, גדל ופורח שוב. אמציה הקשיב לחטואל שסיפר שהשמל הזה הולך איתו, וצילם אמן מצטיי את העץ בשלבי התפתחות שונים. דוד חטואל עצמו ביקש מאולפני אתרוג להכין סרט חדש על המשפחה, לאחר ששמרד החינוך כבר הפיק אחד. "אבל כשר הואו אני הייתי המוקד, והיו עוד אנשים מסביב כמו ההורים של טלי ושלי, והאחיות שלה, שהיו קשורים לה. רצייתי לתת מקום לכולם, וגם לבידוד הזה שנתן לי כוח להמריד עם האסון הגדול". חטואל מוסיף שמיכיון שהסרט האחרון נעשה מאוחר יותר, יש בו גם מסר של אופטימיות. "הקמתי משפחה חדשה והיא הנמצאת בסרט, כך שיש שמרד וגם תקווה".

חטואל מרגיש שהסרט מתחיש את החושותיו ואת תהליך הביטחון ההתחלתי, השבר והבניין האישיים שלו, אבל פרט לכך, הוא חושב שהמשפחה נברה תהליך. "עבודת הצילומים הורגת שוב ולספור האסון, ישבנו יחד וכל אחד סיפר את הסיפור מול המצלמה והדברים נפתחו פתאום. לא מוזן שעשיתו סרט על אדם שכל בני המשפחה סיפרו על 'מופת' שחייבי צריכת המדיה הקיימים לא ממש זה, או הסיפור לא נכנס".

ובכל זאת, סרטים כאלה מציינים את הדמויות מולנו מודבר במלאכים. אבל אין מלאכים.

"אני תמיד מופתע מחדש לראות שיש מלאכים. אני לא יודע אם זו זכות שלנו שנגמעים אלינו הרוחניים אלה, או שכולם כאלה, ואתה באמת אמרו לעצמך וואלה, אחתי המאה ועשרים שלי, כמה שיחפרו לא ימצאו סיפורים כאלה. אני לא פעם מופתע מחדש. כאלה עוצמות ומסירות נפש ואהבה, באמת דברים שאני מנסה להיות כמותם סביבי באנשים חיים ואני לא מזהה". ובחצי השומר מוסיף אמציה כי דווקא קיומה של אנשים כה מיוחדים הוא בחובתנו. "כי אם אני עוד פה, יש לי דרך ארוכה מאוד לעשות. אז אני פה לעוד כמה שנים". בנימה רצינית יותר הוא מוסיף: "אנשים אומרים: ראינו את הסרט ולקחנו מזה מוטיב לחיים, וגם אני רואה את זה ככח". נעמי: "אולי בגלל זה הגישה שלנו לסרטי זיכרון היא יותר טבעית. כי אדם שנפטר, ולא משנה באיזה סיטואציה, אתה מבין שגם במוותו היה ערך ויש לכולנו מה ללמוד מזה, ולא רק להניח אגן או זר פרחים על הקבר. כל סרט זיכרון שמגיע לפה, אני חושבת: הנה הזדמנות לפרסם את פועלו של האדם בעולם ואת מותו. אלה אנשים שהיו מיוחדים ומצו בזמן קצר את פועלם".

או בצפייה אותם עומדים והושבים על כל האנשים שעשיתם עליהם סרטים?

"הדמויות חיות כאן כל הזמן. משפחת גביש ואבישי שנידלר, למשל, עבורנו הם בחיים. אתה לא צריך להיזכר בדמויות ובמי הם היו. הם כאן". לפני עשר שנים בדיוק ראיינה אושרת קוטלר-בנגל דודה לשני פעוטות שוהררים נרצחו בפיגוע. מגישת החדשות המקצועית של ערוץ 2 לא עמדה יותר בשגרת הריצחות והטרור שהתבקשה להעביר מייד ערב לסכולן ביתם של אורחי השפיל והצרכה בכבי. הפאציוודה הואת והעומס הנפשי גרמו לה לעזוב את המקצוע. משפחת האיתן פוגשת גם היא בדברים אלה מדי יום. אמציה: "יש פרויקטים כאלה שהם מיד אחרי המוות. כשאנחנו מבינים שיש להשלים את המשימה והם נמנעו לא מצליחים לדבר".

אני הייתי כמעט בת שנה ואני זו זוכרת כלום

של חזק. וכל האחים וההורים הווילו דמעות". נעמי בכלל בעד שהמוראיינים יבכו באופן חופשי, "יש משפחות שבוך משתפים ברגשות בלי בושה ויש שם גם שמחה. לדעתי זה החזק וזו בריאות נפש".

למה אנשים נפתחים מולכם? כי זה עכשיו או לעולם לא? כי זה מול מצלמה?

אמציה: "לא. אני יושב מול האנשים ואומר: תדברו אליי. הם לא מסתכלים אל העדשה. כנראה שהניסיון עושה את שלו. לא תמיד הכול יוצא ולא תמיד בפעם הראשונה, אבל אם אתה מראה התעניינות, זה מלכ לא לב. דברים שיוצאים מלב הנב נכנסים בקלות".

אלא תמיד המשפחות שבוך נתקלים אמציה וצוותו מנצאות במקום של שיקום ועיבוד. לא מזמן הם לכינו סרט על חייל שנהרג לפני 20 שנה, והברתו מתקופת הצבא מתגוררת בחו"ל ועדיין מתאבלת עליו.

נעמי: "אני לקחתי את זה נורא קשה, כי היא בת גילנו ולא התחננה, היא עוד מחכה לו. ראיינו אותה בסקיפ אמציה אומר לי 'שש... כולם בונים כה'. ואני לא יכולתי. לפגוש משפחות שלא השתקמו זה קשה".

ולמרות שהם פוגשים אנשים שעצרו את חייהם ונורא מתחשק להם להגיד "סעו הלאה", הם לא תופסים את המקום הזה, אלא מצלמים, מתעדים ושוחקים.

"נכנסתי למועדון השכול"

בדרך ליישוב קדומים ממוקמת אנדרטה לזכר של עידו זולדן, בן היישוב, שכונה כפי כל עידודי, זולדן, שהיה חבר בגרעין חומש, התגורר אחרי הירושל בשכונת המגורשים שבני שומרון, ונעצה בדרכו הביתה מתברואת בספר 'אמונה וביטחון' של החזן אי"ש. הוא הספיק לקבל את פרס הנשיא על התנדבותו, ללמוד בישיבת בית אהל, ולשרת בצבא ולהניע אנשים לחזרה בתשובה ולבניה את חברת הבנייה של אביו להבסס על עבודה בעירית כלכד. הוא עצמו עסק בבנייה של תרניו שני ילדים ואישה בשם תהילה, אחותה של נעמי.

נעמי: "הרצח של עידודי שם אותי במקום אחר. אמציה היה תמיד איכשנה במועדים השכול, של אלה שנשארים בבית הכנסת לומר 'זיכור'. אחרי עידודי גם אני חלק מהמועדון הזה. ועכשיו אני נראה לי שהוא יש כולם. שהשכול אחת אמרו לי: 'אין סיכוי שתצליח לראיין את האמא. היא לא תדבר' - והיא דיברה יותר מכולם. כי זו הייתה בשבילה הזדמנות לומר את מה שהיא לא אמרה כל השנים".

נעמי: "הוא היה אמי, ורואים את זה בהכול. הוא חי את האמת הצרופה, רצה לחיות את האידיאל ולכן לא פחד מכולם. זה משהו שרק יחיד סגולה יכולים לעשות עד הסוף, כי תמיד אנחנו ננועים בכל מיני דברים. בחיים זה בא לידי ביטוי לפעמים ברוחניות, בדיאלמות ובהתנחלות. אבל אחרי הכנת הסרט פתאום אתה מבין מאיפה זה נובע, ואתה מבין אילו